

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Qvartvs. Vtrum dictio exclusiua poßit adiungi termino personali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

tamen in duobus videtur huic suæ doctrinæ contrarius. Primum est; quoniam hic negat hanc dictionem *solus* propriè loquendo poni ex parte prædicati; quia prædicatum formaliter sumitur; dictio verò *solus* respicit suppositum, in quantum excludit aliud suppositum ab eo cui adiungitur. In primo verò sententia ait, quod quamvis dictio *solus* sit dispositio subiecti, non tamen oportet ut semper addatur ad subiectum; quia illud etiam quod in prædicato ponitur, potest significari ut suppositum alicui naturæ vel proprietati, ratione cuius potest ab eo priuari consortium: ut si dicatur, *sortes est solus homo sedens*. Et quia natura diuina secundum se subsistens est, qualis nulla est natura creata: ideo potest illi addi hæc dictio *solus* tanquam rei subsistenti, & excludet omnia extranea à participatione prædicati, ut sit sensus. Trinitas est solus Deus, id est Trinitas est ille Deus, præter quem nullus alius est Deus. Secundum est, expositio verborum Augustini; sic enim ait hic S. D. Aug. autem cum dicit Patrem non esse solum Deum, sed Trinitatem esse solum Deum, loquitur expositiue, ac si diceret; cum dicitur, Regi saculorum inuisibili soli Deo, non est exponendum de persona Patris, sed de sola Trinitate: At in primo sententia relata ex Magistro sententia hac expositione, eam rejicit dicens non videri multum necessariū ita dicere. Sed hac in nullo, si benè fuerint perpenſa, contradicunt; Nam hic affirmat nomen hoc *Deus* positum ex parte prædicati formaliter sumi, atque ideo non propriè dici, *Pater est solus Deus*, vel *Trinitas est solus Deus*, nisi forte (inquit) ex parte prædicati intelligatur aliqua implicatio, ut dicatur, Trinitas est Deus, qui est solus Deus. Quod idem affirmat in primo sententia. vbi considerata re significata per hoc nomen *Deus*, quæ est natura diuina subsistens, dixit illi adiungi posse dictionem exclusiuam *solus*. Nec tamen affirmat expressè propriam esse loquutionem, sed hoc ipso quod prædicatum illud *Deus*, non consideratur ibi formaliter, sed materialiter tantum, redditur impropria propositio, quod ibidem declarat S. D. explicando prædictam implicationem in prædicato. In eadem tamen dist. q. 2. a. 2. affirmat dictam propositionem habere proprietatem locutionis: quod intelligendum est considerata re significata per illud nomen *Deus* scilicet diuina natura, quæ est quid subsistens. Expositio verò verborum August. quam ibidem retulit ex Magistro & hic approbat, non rejicitur absolute, sed ibi tantum dicitur non esse multum necessarium ad eam expositionem recurrere; quia scilicet potest alio modo sustineri veritas dictarum propositionum, ut ostendimus.

In eadem resp. agitur de sensu illius propositionis, *Pater est solus Deus*, de qua latè differit S. D. in prædicta dist. q. 2. a. 2.

Plura hic notat Molina de dictione *solus*, quæ non sunt necessaria; cum omnes illius acceptiones ad eas pertineant, quas S. D. expressit hic, & in 1. sententia. ut cuique ingenium habenti facile patet.

RESPONSIO ad tertium latius explicatur in allegata dist. quest. prima, art. primo, ad secundum, & quaestiuicula secunda. Vide etiam quæ scribit Iuanelus super hoc, & sequenti articulo.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum dictio exclusiua possit adiungi termino personali.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod dictio exclusiua possit adiungi termino personali, etiam si prædicatum sit commune. Dicit enim Dominus ad patrem loquens, Ioan. 17. Vt cognoscant te solum Deum verum. Ergo solus Pater est Deus verus.

2. Præterea. Matth. 2. dicitur, Nemo nouit Filium nisi Pater. Quod idem significat ac si diceretur, solus Pater nouit Filium. Sed nosse Filium est commune. Ergo idem quod prius.

3. Præterea. Dictio exclusiua non excludit illud quod est de intellectu terminum cui adiungitur. Vnde non excludit partem neque vniuersale. Non enim sequitur, solus Sortes est albus, ergo manus eius non est alba, vel, ergo homo non est albus. Sed vna persona est in intellectu alterius, sicut Pater in intellectu Filij, & e conuerso. Non ergo per hoc quod dicitur, solus Pater est Deus, excluditur Filius, vel Spiritus sanctus. Et sic videtur hac locutio esse vera.

4. Præterea. Ab Ecclesia cantatur, Tu solus altissimus Iesu Christe.

Sed contra. Hac locutio, solus Pater est Deus, habet duas expositiones scilicet Pater est Deus, & nullus alius à Patre est Deus. sed hæc secunda est falsa, quia Filius alius est à Patre, qui est Deus, ergo hæc est falsa, solus Pater est Deus, & sic de similibus.

Respondeo. Dicendum, quod cum dicimus, solus Pater est Deus, hæc propositio potest habere multiplicem intellectum. Si enim solus ponat solitudinem circa Patrem, sic est falsa secundum quod sumitur categorice. Secundum verò quod sumitur syncategorematicè, sic iterum potest intelligi multipliciter, quia si excludat à forma subiecti, sic est vera, ut sit sensus, solus Pater est Deus, id est ille cum quo nullus alius est Pater, est Deus. Et hoc modo exponit August. in 6. de Trin. * cum dicit. Solum Patrem dicimus, non quia separatur à Filio, vel Spiritu Sancto: sed hoc e. 7. in fine dicentes significamus, quod illi simul cum eo non sunt Pater. Sed hic sensus non habetur ex consueto modo loquendi, nisi intellecta alia implicatione, ut si dicatur: ille qui solus dicitur pater, est Deus. Secundum verò proprium sensum excludit à consortio prædicati. Et sic, hæc propositio est falsa, si excludit alium, masculinè. Est autem vera, si excludit aliud neutraliter tantum. quia filius est alius à patre, non tamen aliud, similiter & Spir. sanct. sed quia hæc dictio, solus, respicit propriè subiectum (ut dictum est) magis se habet ad excludendum alium quam aliud. Vnde non est extendenda talis locutio, sed pie exponenda, sicut inueniatur in autentica scriptura.

Ad Primum ergo dicendum, quod cum dicimus, et solum Deum verum, non intelligitur de persona patris: sed de sola trinitate, ut Aug. * exponit. Vel si intelligitur de persona patris, non excluduntur alie persone propter essentialitatem unitatem, prout ly solus excludit tantum aliud, ut dictum est.

Et similiter dicendum est ad secundum. Cum enim aliquod essentialitè dicitur de patre, non excluditur filius, vel Spiritus Sanctus propter essentialitatem unitatem. Tamen sciendum est, quod in autoritate prædicta, hæc dictio nemo, non idem est quod nullus homo: quod videtur significare vocabulum. Non enim posset excipi persona patris: sed sumitur secundum vsus loquendi distributiue, pro quacunque rationali natura.

Ad Tertium dicendum, quod dictio d. exclusiua non

Solutio.

150.
1. dij. 22. q.
1. art. 2. q.
4. con. c. 25.
pot. q. 10.
a. 4. ad 12.

Li 6. de tri.
10. 3.
Ar. pr. ord.

In cor. 6. et.

non excludit illa, quae sunt de intellectu termini cui adiungitur. si non differunt secundum suppositum, ut pars & vniuersale. Sed filius differt supposito à patre. & ideo non est similis ratio.

Ad Quartum dicendum, quod non dicimus absolute, quod solus filius sit altissimus: sed quod solus sit altissimus cum Spiritu sancto, in gloria Dei patris.

Sensus quaesiti.

TITVLVM explicat Cai. & est per se perspicuus: & pertinet hic articulus ad modum loquendi contra Arrianos, quorum argumenta praecipua sunt duo priora, quae profert S. D. ex sacris litteris, ut patet ex 4. cont. gent. ca. 8.

Forma Textus.

PRAEMITTITVR distinctio multiplex, & iuxta singula membra respondetur singulis conclusionibus, addito vno correlario. *Prima distinctio* est haec. Haec propositio, solus Pater est Deus, potest multipliciter intelligi, iuxta multiplicem acceptionem illius dictionis exclusivae solus, quae dupliciter sumi potest. Vno modo categorematice. Alio modo syncategorematice. *Secunda distinctio*: si sumatur illa eadem dictio syncategorematice, dupliciter potest intelligi. Vno modo ut excludit à forma subiecti. Alio modo ut excludit à consortio praedicati. *Tertia distinctio*. Dictio illa solus prout excludit à consortio praedicati, potest dupliciter sumi. Vno modo prout excludit alium masculinè. Alio modo prout excludit aliud neutraliter tantum.

PRIMA CONCL. Si dictio solus sumatur categorematice, falsa est haec propositio, solus Pater est Deus. Probatur; quia sic dictio solus ponit solitudinem circa Patrem.

SECUNDA CONCL. Si dictio solus sumatur syncategorematice, prout excludit à forma subiecti, vera est haec propositio, solus Pater est Deus, sed est impropria. Probatur prima pars; quia hunc habet sensum, solus Pater est Deus, id est, ille cum quo nullus alius est Pater, est Deus: ergo. Probatur antecedens ex Aug. in 6. de Trinit. cap. 7. Secunda pars probatur; quia hic sensus non habetur ex consueto modo loquendi, nisi intellecta alia implicatione: ut si dicatur ille, qui solus dicitur Pater, est Deus.

TERTIA CONCL. Si sumatur dictio solus syncategorematice, prout excludit à consortio praedicati, alium masculinè, haec propositio, solus Pater est Deus, proprium habet sensum, & est falsa. Prior pars probatur; quia dictio solus respicit proprium subiectum; ergo magis se habet ad excludendum alium, quam aliud; Posterior pars probatur; quia Filius est alius à Patre, & tamen est vnus Deus cum Patre.

QUARTA CONCL. Si dictio solus excludat aliud neutraliter tantum, vera est dicta propositio, sed minus propria. Probatur prior pars; quia Filius est alius à Patre non tamen aliud, & similiter Spiritus S. igitur excludendo aliud neutraliter à consortio praedicati, scilicet deitatis, non excluditur Filius nec Spiritus sanctus, & sic est vera propositio. Posterior verò pars probatur eadem probatione, qua prior pars praecedentis conclusionis; quia scilicet haec dictio solus respicit proprie subiectum; ergo magis se habet ad excludendum alium quam aliud.

CORRELARIVM est. Non est extendenda talis loquutio, sed pie exponenda sibi inueniatur in autentica scriptura.

Expositio Textus.

PRIMUM argumentum D. Th. est Ioann. 17. Dominus ad Patrem loquens ait. Ut cognoscant te solum verum Deum; ergo solus Pater est Deus verus.

Respondet S. D. dupliciter: primo dictum illud Domini non intelligi de persona Patris, sed de sola Trinitate, ut exponit Aug. lib. 6. de Trin. c. 9. Secundo, si intelligatur de persona Patris, non excludi alias personas propter essentiae unitatem, prout dictio solus excludit tantum aliud. id est rem alterius naturae.

In qua responsione, quoad priorem modum dicendi, aduertit dubitatum à quibusdam fuisse de veritate illius propositionis, sola Trinitas est Deus, cum Filius non sit Trinitas, qui tamen est Deus. Sed obseruandum, quod dictio exclusivae non excludit ab intrinsecè clausis in subiecto cui adiungitur, neque à concomitantibus ipsum subiectum: qualia sunt ea omnia, quae non ponunt in numerum cum ipso subiecto propositionis, ut partes essentiales integrantes & subiectivae, communia praedicata & accidentia concretè sumpta. Cum autem correlatiuum ponat in numerum cum suo correlatiuo, non erit de numero concomitantium in sensu nostro, quantum correlatiua sint simul natura. Nam bene sequitur, solus Pater generat, ergo Filius non generat. Ut enim ait S. Tho. in 1. dist. 21. q. 1. a. 2. quantum relatiua consequantur se in esse; non tamen consequuntur se in alijs praedicatis: non enim sequitur, si Pater sit musicus, quod filius sit musicus. Etsi verò filius, aut quavis alia persona diuina non sit pars sanctissimae Trinitatis, magis tamen ac intimius ad eam pertinet, quam spectet quaecunque pars integralis aut essentialis in rebus cõpositis ad totius ex ea confurgentis naturam, seu perfectionem aut complementum, nec ponit in numerum vna persona cum tota Trinitate. Quamobrem inter concomitantia sanctissimam Trinitatem, vel potius inter intrinsecè clausa, vna aut altera quavis persona computatur non minus quam pars. Et quemadmodum dicendo, solus Petrus currit aut caesit, non excluduntur pedes, neque caput à cursu vel caesatione: ita dicendo, sola Trinitas est Deus, non excluditur Filius.

Secundo obserua secundam responsionem intelligendam esse de propositione in sensu improprio sine minus proprio, ut latè probat S. Tho. in 1. dist. 21. q. 1. a. 2. & eodem modo intelligenda est responsio ad secundum argumentum.

Postremo, circa easdem responsiones lege, si placet, ea, quae scribit Suar. lib. 2. de Trin. c. 4. a. n. 1. vsq. ad 5. inclusiuè.

Responsio ad tertium explicatur à D. Th. in 1. in a. proximè notato.

QUAESTIO XXXII.

De diuinarum personarum cognitione, in quatuor articulos diuisa.

Consequenter inquirendum est de cognitione diuinarum personarum.

Et circa hoc quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrum per rationem naturalem possint cognosci diuinae personae.

Secundo, Vtrum sint aliquae notiones diuinarum personarum attribuendae.

Tertio, De numero notionum.

Quarto, Vtrum liceat diuersimodè circa notiones opinari.